

ДИТЯЧІ ТЕЛЕВІЗІЙНІ ПРОГРАМИ У ТЕЛЕПРОСТОРИ. ЇХ ВПЛИВ НА СВІДОМІСТЬ ТА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Ірина Климович

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, м. Львів, Україна*

У статті простежено вплив дитячих телевізійних програм на формування свідомості підростаючого покоління. З'ясовано аспекти позитивного та негативного впливу дитячих телепрограм на розвиток духовності молодого покоління.

Ключові слова: телебачення, телепраграма, телепродукт, телепростір, свідомість, дитина.

На шляху утвердження української національної ідентичності одна із важливих категорій належить електронним засобам масової комунікації. Тому ще й досі існує потреба, щоб регіональне телебачення, як і всі електронні ЗМІ, готувало для дітей, підлітків і юнацтва передачі, змістовим наповненням яких були б морально-духовні та національно-патріотичні чинники. До морально-духовної сфери належать національно-патріотичні цінності, які проявляються шляхом прищеплення підростаючому поколінню любові до рідної мови, країни, землі, тобто передача етнічної інформації (традицій, звичаїв, обрядів, історії рідного народу).

Телебачення – один із найпотужніших чинників виховання та навчання, ефективний інструмент впливу на свідомість та емоції дитячої телеаудиторії. Телебачення для дітей синтезувало кращі риси своїх попередників: преси, радіо, кінематографа та віднайшло власні засоби й методи відображення дійсності. Його становлення та розвиток в Україні супроводжувалися зміною тематики, змістових пріоритетів, що впливало на інформаційно-емоційне наповнення програм.

Особливість телепрограм зумовлена звуко-зоровою природою телебачення, яке здатне ефективно діяти як на індивідуальному рівні, так і в глобальному вимірі. Специфіка екранної комунікації також спричинена комунікативним змістом діалогу “тележурналіст – телеглядач”. Ефективні аспекти екранної творчості журналіста-комунікатора виявляються не лише в умінні створити оригінальний телевізійний текст, наповнити його відповідним зоровим та акустичним супроводом, а й спрогнозувати суспільний резонанс, оцінити ефективність екранного діалогу [1].

Час інтернету та вседозволеності, час, коли нелегко захистити дітей від гіперінформації, яка не завжди має позитивний вплив на формування свідомості та духовний розвиток дітей і підлітків.

Сьогодні все частіше почали говорити про гіпнотичний вплив телебачення та комп'ютерних технологій на свідомість дитини. У сучасному світі особистість дитини

з раннього дитинства виявляється в оточенні техносфери, істотною частиною якої є засоби масової інформації та комунікації. Вони відіграють передусім інформаційну роль у розвитку дітей, завдяки чому вони здобувають різноманітні суперечливі, несистематизовані відомості про типи поведінки людей і способи життя в різних регіонах, країнах, відтак дитина здобуває інформацію, яка суттєво відрізняється від навчально-виховної у закладах освіти. Кіно, відео, телебачення та комп'ютерні технології в масовому порядку формують потреби, що не співвідносяться з можливостями їхнього задоволення. Нова картина світу, що складається у молодого покоління завдяки електронним засобам, призводить до певних змін у психології: змінюється механізм сприйняття світу, виникають специфічні ціннісні орієнтації, несподівані способи самореалізації особистості [4].

Що ж цікаво дітям? Не задумуючись, скажемо, що другом дітей ХХІ століття є комп'ютер (інтернет) та все, що з ним зв'язане. Адже "Інтернет є дзеркалом суспільства, та іноді це дзеркало відбиває не найкращі сторони його життя", – підкреслює Ніна Макаренко. Особливо страждають від теле- та комп'ютероманії діти. Це негативний аспект функціонування мережі Інтернет. Ось чому так необхідно запобігати негативу, який несуть деякі сайти, і самій комп'ютерній залежності, насамперед, підлітків, що погано впливає на їхнє здоров'я. Уже добре відомо, що надмірне перебування в Інтернеті, коли реальна дійсність підмінюється віртуальним життям, може стати в майбутньому для молоді людини трагедією" [3].

А що люблять дивитися діти по телебаченню? Звичайно ж, мультики, рекламні ролики та цікаві дитячі програми, яких насправді не так багато.

Аналізуючи телепростір України, ми натрапляємо на такий телевізійний продукт: телеканал МАЛЯТКО-ТВ (суцільні мультики та реклама), Піксел-ТВ (російські мультики і єдина програма про абетку), супутникові канали JIMJAMDISNEY, CARTOONNETWORK та ін. Як бачимо, це лише розважальні програми, мультики з нецензурною лексикою та героями, такими як Супермен, Губка Боб, Бетмен, які не сприяють духовно-творчому розвитку дитини, а навпаки, діють як "теленаркотик", тобто діти знову і знову переглядають одне і теж, не формуючи чіткої дидактичної системи. І що чекає нас далі, на яких програмах має вирости нове покоління? Проте, вивчаючи сучасний телепростір на регіональному рівні, можна побачити в ефірі телеканал ТРК "Львів" та телеканал "ЗІК", телеканал "Гумор-ТВ", які функціонують не лише у розважальному, а й розвивальному напрямках. А також дитячі телевізійні програми виробництва телевізійного центру "Кадрики", родзинкою цих програм є те, що в кадрі діти, які і розповідають про цікаві теми своїм одноліткам – дітям віком від 6 до 16 років. До прикладу програма складається з рубрик: "Зіркові посиденьки" – програма для підлітків про зіркове життя, новини та цікаві зіркові інтерв'ю; "Майстер-клас" – програма за участю 10 дітей, які навчаються і виробляють цікаві речі своїми руками: прикраси, декор тощо; "Моя професія" – ведуча розповідає про специфіку певної професії, наприклад: пожежні, міліціонери, лікарі та інші; "Спецрепортаж" – новинний сюжет очима дітей, "Пухнасті історії" – розповідь про певну тваринку, її особливості, середовище життя та інше; "Кадрик-тур" – подорож у іншу країну чи цікаве місто, розповідь про те чим особливе це місце, що там можна побачити тощо;

“Маленькі порадики” – найменші ведучі говорять про актуальні дитячі теми: навіщо чистити зубки, що таке вітаміни, як підібрати одяг тощо; “Спорт урок” – ведучий розповідає про різні види сорту, спортивні події та бере інтерв’ю у спортсменів. І ще на заміну можна давати такі рубрики, “Веселий мікрофон” – ведуча-дитина розповідає про цікаві речі і запитує у дітей, що вони знають про них, “Благочинність і діти” – участь дітей у благодійних заходах, концертах, висвітлення благочинних подій вустами дитини, “Дитинство геніїв” – про відомих людей – які вони були у дитинстві, чим захоплювались тощо, “Ангелятко” – у кожній програмі ведуча розповідає про одне жіноче і одне чоловіче ім’я, що вони означають, який характер у цих людей та ведуча бере інтерв’ю з дитиною із цим іменем, “Територія хлопців” – хлопчик розповідає про теми, які цікавлять хлопців – авто, фотоапарати, велосипеди. “Тінейджер” – модні новинки техніки, музики тощо, які цікавлять підлітків – 14–17 років тощо.

Важливою передумовою вибору, сприймання і впливу телепередач регіонального телебачення на формування національно-патріотичної свідомості дітей, підлітків і юнацтва є тематична, змістова, емоційно-виражальна наповненість телевізійних програм, компонентами яких є регіональні та загальноукраїнські цінності. Це є основою реалізації принципу єдності в багатоманітності, формування в Україні єдиної української політичної нації із забезпеченням сприятливих умов для розвитку усіх регіонів і усіх національних груп [2].

Досвід роботи над дитячими програмами показує, що найбільш дієвим форматом подання матеріалу є невеликі коментарі або сюжети у тематичних програмах, зроблені у доступній формі мовою дитини. Дитячим програмам, без сумніву, потрібна підтримка з боку держави, а також більше ефірного простору для реалізації творчих планів та висвітлення зацікавлень саме дитячої аудиторія, тобто перехід з регіонального рівня на державний. Звичайно, йде мова про телепроекти, які відповідають усім стандартам та є запорукою виховання повноцінно-свідомого громадянина, котрому ще змалку прищеплено любов до рідної мови й землі, а також традицій та культурної спадщини свого, а не чужого народу. Результати нашого дослідження показують, що увагу дітей утримують телепередачі не лише розважального, а й пізнавально-інтелектуального характеру. Розуміння дітьми телепередач є головною передумовою їх сприймання. Адже лише тоді, коли наш юний глядач розуміє й усвідомлює певну телепередачу, він отримує морально-духовне задоволення та формує адекватне уявлення про світ і себе у цьому світі. Сьогодні все частіше говорять про гіпнотичний вплив телебачення та комп’ютерних технологій на свідомість дитини. Тому сучасні телепрограми повинні створювати такий телепродукт, який би сприяв “правильному” розвитку та формуванню дитини на засадах, насамперед, національно-творчого чинника.

Список використаної літератури

1. Гоян В. В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія / В. В. Гоян // Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”. – К., 2011. – 319 с.
2. Білоус О. Сприймання телевізійних передач дітьми, підлітками, юнацтвом / О. Білоус // Теле- та радіожурналістика. – Львів, 2013. – Вип. 12. – С. 274–283.

3. Макаренко Н. “Павутина” засмокує, або безпека дітей у мережі Інтернет / Н. Макаренко // Молодь України. – 2004. – 3 серп.
4. Масол Л. Формування естетичного смаку засобами телебачення і радіо / Л. Масол // Шкільний світ. – 2003. – № 38–39. – С. 34–41.

Стаття надійшла до редколегії 03.11.14

Прийнята до друку 07.11.14.

CHILDREN'S TELEVISION PROGRAMS IN MEDIA SPACE. THEIR IMPACT ON CONSCIOUSNESS AND A CULTURE OF THE YOUNGER GENERATION

Iryna Klymowych

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky Str., 49, 79044, Lviv, Ukraine*

This article has been characterized television - an important factor in the education of children, adolescents and youth. Special feature of TV programme sound is caused by the sound and visual nature of television that can both positively and negatively affect young viewers. An important prerequisite for selection, perception and the impact of television on the formation of moral and spiritual, national and civic values in children, adolescents and young people are themes, content, emotionally expressive filling of programs. It was emphasized that the specific of screen communication also caused by communicative content dialogue “journalist - a young audience.” Effective aspects of TV journalist screen creativity are not only in ability to create original television text, fill it with appropriate visual and acoustic accompaniment, but also to predict the resonance in the children’s environment, to assess the positive / negative aspect of screen dialogue.

Has been generalized experience of preparation the TV programs for children, adolescents and youth, among which the most important place occupied by materials not only entertaining but also informative and intellectual nature. Understanding TV programs by children is the main prerequisite for their perception. After all only when the young viewer understands and realizes TV show, he gets aesthetic, moral and spiritual satisfaction and generates an adequate understanding of the world and of ourselves in this world.

Key words: television, TV show, TV space, consciousness, baby.